

ΤΟ ΘΥΣΙΑΣΤΙΚΟ «ΝΑΙ» ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ ΣΤΟ ΕΠΙΚΟ ΚΑΙ ΑΓΕΡΩΧΟ «ΟΧΙ» ΤΟΥ Ι. ΜΕΤΑΞΑ

Του Ευάγγελου Γριβάκου, Αντιστρατήγου ε.α- Νομικού

Η ώρα ήταν περίπου 3^η πρωινή της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940, όταν το αυτοκίνητο του ιταλικού Διπλωματικού Σώματος σταμάτησε έμπροσθεν της οικίας του Πρωθυπουργού Ιωάννη Μεταξά, στην Κηφισιά. Επέβαιναν ο Πρεσβευτής της Ιταλίας Εμμανουέλλε Γκράτσι, ο Στρατιωτικός Ακόλουθος Συνταγματάρχης Μοντίνι και ο Αλβανός διερμηνέας Ντε Σάντο που ζήτησε από τον φρουρό να ειδοποιήσει τον Πρωθυπουργό για την αναπάντεχη αυτή νυκτερινή επίσκεψη. Ο Μεταξάς, αφυπνισθείς, κοίταξε από την πλαϊνή πόρτα της οικίας και, διακρίνοντας στο μισοσκόταδο τον Γκράτσι, κατάλαβε τον σκοπό της επίσκεψής του. Το ρολόι της Ιστορίας είχε πλέον αρχίσει να πορεύεται αντίστροφα προς την νεότερη Δόξα της Ελλάδος.

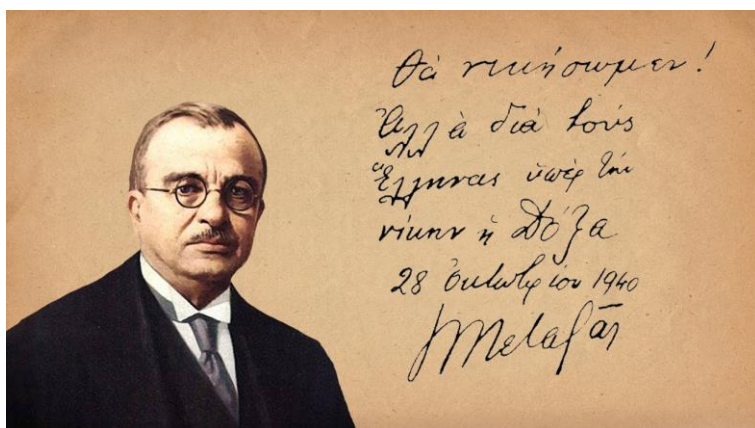

Ο Εμμανουέλλε Γκράτσι

Στην οικία εισήλθε μόνο ο Γκράτσι που έγινε δεκτός από τον Μεταξά, στο σαλόνι. Ο Ιταλός Πρεσβευτής, χωρίς κανένα προοίμιο, επέδωσε στον Έλληνα Πρωθυπουργό μια «Επείγουσα Ανακοίνωση» (στην πραγματικότητα τελεσίγραφο) δια της οποίας η ιταλική κυβέρνηση, ενοχλημένη από την (δήθεν) παραβίαση της ουδετερότητας της Χώρας μας (παραχωρήσεις διευκολύνσεων στον αγγλικό στόλο, εχθρικές πράξεις κατά της Ιταλίας, καταπιέσεις την Αλβανών της Τσαμουριάς κλπ) έθετε στον Μεταξά ένα ιταμό και ύπουλο δίλημμα: Είτε να επιτρέψει την είσοδο των ιταλικών στρατευμάτων προς κατάληψη στρατηγικών σημείων της Χώρας

(ουσιαστικά την αμαχητί παράδοση αυτής), είτε να εξαναγκασθεί σε πόλεμο με την Ιταλία.

Ο Γκράτσι στο βιβλίο του «Η αρχή του τέλους» αναφέρει ότι, με την ανάγνωση του τελεσιγράφου, τα χέρια του Μεταξά έτρεμαν από συγκίνηση και τα μάτια του βούρκωσαν. Όμως η απόφαση του παρέμεινε σιδηρά και αμετάθετη, απαλλαγμένη από την πρακτική φρόνηση και τον πολιτικό ρεαλισμό. Και, αν η συζήτηση διεξάγονταν στα ελληνικά, ασφαλώς θα έλεγε: «ΟΧΙ, κ. Γκράτσι, δεν σας παραδίδω την Ελλάδα. Αν τολμάτε ελάτε να την πάρετε». Αλλά επειδή οι δύο άνδρες συνδιαλέγονταν στη γαλλική γλώσσα, ο Μεταξάς λακωνικά αρκέσθηκε στη

φράση: «Alors, c' est la guerre». Όστε, λοιπόν, πόλεμος (!!).

Έκτοτε και εσαεί, η υπερήφανη αυτή απάντηση που άλλαξε την ροή και το ήθος του πολέμου εκείνου, θα παραμένει γραμμένη με χρυσά γράμματα

στην παγκόσμια Ιστορία μαζί με το «ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ» του Λεωνίδα, το «ΠΑΝΤΕΣ ΑΥΤΟΠΡΟΑΙΡΕΤΩΣ ΑΠΟΘΑΝΟΥΜΕΝ» του Κων/νου Παλαιολόγου, το «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Η΄ ΘΑΝΑΤΟΣ» του ΄21, την πολεμική ιαχή «ΑΕΡΑ» των βαλκανικών πολέμων και του Έπους του ΄40.

Ο Μεταξάς ήταν ικανός και έμπειρος Ηγέτης, με βαθειά γνώση της ψυχοσύνθεσης του Ελληνικού Λαού με τον οποίον είχε ζυμωθεί στην ειρήνη και στον πόλεμο. Γι΄ αυτό και είχε την απόλυτο πεποίθηση ότι, παρά τις κομματικές αντιπαραθέσεις κατά την διακυβέρνησή του, οι Έλληνες δεν θα ανέχονταν ούτε θα επέτρεπαν την αμαχητί παράδοση εθνικών εδαφών-αρκετά ήταν τα αλύτρωτα που είχαν απωλέσει μέχρι τότε - ανεξαρτήτως οιοδήποτε τιμήματος και θυσίας και πέραν κάθε πολιτικής ιδεολογίας. Είχε κάνει, δηλαδή, ο Μεταξάς το δικό του νοητό «Δημοψήφισμα» και είχε πεισθεί ότι η λαϊκή βούληση, ταυτιζόμενη απολύτως με την δική του ως Κυβερνήτη, εκφράζονταν με ένα μεγάλο και καθολικό «ΝΑΙ» στο δικό του «ΟΧΙ», την αρνητική, τουτέστιν, θέση στην παράδοση και τον εντροπιασμό της Ελλάδος και την θετική σε ένα έντιμο πόλεμο ή, ακόμη, και ένα ένδοξο θάνατο. Και όλη αυτή η ιδεολογία αποτυπώθηκε στο από ραδιοφώνου διάγγελμά του που άρχιζε: «Η στιγμή επέστη που θα αγωνισθώμεν δια την ανεξαρτησία της Ελλάδος, την ακεραιότητα και την τιμή της...» και κατέληγε : «...Όλον το Έθνος ας εγερθεί σύσσωμον δια την Πατρίδα, τας γυναίκας, τα παιδιά και τας ιεράς παραδόσεις. Νυν υπέρ πάντων ο αγών».

Η εξέλιξη των πραγμάτων κατέδειξε ότι Μεταξάς και Λαός δικαίωσαν αλλήλους. Το σύνολο των Ελλήνων έλαβε μέρος στον αγώνα, ο κάθε ένας «εφ΄ ω

ετάχθη». Τα πάντα κινητοποιήθηκαν υπέρ των μαχομένων στρατευμάτων. Και ο πόλεμος ξεκίνησε. Ο εχθρός, καίτοι υπέρτερος σε πολεμικά μέσα και έμψυχο υλικό, υποχώρησε κατά κράτος, η Νίκη ήλθε νομοτελειακά, η αλύτρωτη Βορ. Ηπειρος απελευθερώθηκε για μια ακόμη φορά και το Έπος του '40 έλαβε την περίληψη θέση του στην παγκόσμια Ιστορία.

Το θυσιαστικό «ΝΑΙ» στο «ΟΧΙ» ΤΟΥ 1940

Ο Μεταξάς πέθανε στα τέλη Ιανουαρίου 1941 αλλά η Παρακαταθήκη του έδωσε στον Ελληνικό Λαό τη δύναμη να βροντοφωνάξει ένα νέο «ΟΧΙ» όταν, δυο μήνες αργότερα, την 6^η Απριλίου 1941, δέχθηκε την επίθεση της ναζιστικής

Γερμανίας. Και ναι μεν η Χώρα μας λύγισε υπό το βάρος των χιτλερικών δυνάμεων αλλά με την περήφανη αντίστασή της υπενθύμισε και πάλι προς εχθρούς και φίλους τις στροφές του Κωστή Παλαμά: «Η μεγαλωσύνη των λαών δεν μετριέται με το στρέμμα. Με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και με αίμα».

Ο Εορτασμός του «ΟΧΙ» που έγινε στην κατεχόμενη Αθήνα το επόμενο έτος, 1941, θεωρείται η πρώτη επίσημη εκδήλωση του Λαού ενάντια στην τριπλή Κατοχή και τη διεκδίκηση της Νίκης και της Δικαίωσης. Παραμονές της Επετείου, ομάδες νέων από το Πανεπιστήμιο, προετοίμασαν τον ερχομό της με συζητήσεις, προκηρύξεις και συνθήματα. Ανήμερα, πλήθος κόσμου μαζεύτηκε σε διάφορες πλατείες της Αθήνας και από εκεί κατευθύνθηκε σε ανοργάνωτες ομάδες προς το Σύνταγμα. Οι Αρχές Κατοχής αιφνιδιάσθηκαν και προσπάθησαν να εμποδίσουν το πλήθος. Έγιναν συγκρούσεις και συλλήψεις αλλά, τελικά, πάρα πολλοί ήταν εκείνοι που κατάφεραν να καταθέσουν στεφάνι στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου. Μεταξύ αυτών ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος και ο Πρωθυπουργός Γ. Τσολάκογλου.

Το 1942 οι δυνάμεις Κατοχής ήταν περισσότερο προετοιμασμένες για την αντιμετώπιση των διαδηλώσεων και ως πρώτο μέτρο απέκλεισαν το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου. Εν τούτοις, χιλιάδες Αθηναίοι – πολυπληθέστεροι και πιο οργανωμένοι αυτήν την φορά - κατέβηκαν στο κέντρο της πόλης για να αμφισβητήσουν την κατοχική εξουσία. Μέσα από συγκρούσεις, πυροβολισμούς, συλλήψεις και τραυματισμούς η πόλη, έστω και για λίγο, μετετράπη σε τόπο ελευθερίας και αντίστασης. Στον Πειραιά, ομοίως, πραγματοποιήθηκαν ολιγοπληθείς συ-

γκεντρώσεις. Κάποιοι ανέβαιναν σε ένα βάνο, έβγαζαν ένα σύντομο λογίδριο και μετά διαλύονταν προκειμένου να αποφύγουν την επέμβαση των καραμπινιέρων. Έτσι η 28^η Οκτωβρίου παγιώθηκε στην συνείδηση του Λαού ως ημέρα ιστορικής Μνήμης και Δόξας.

Για το 1943 δεν υπάρχουν πολλές πληροφορίες. Ο λογοτέχνης Ηλίας Βενέζης (1904 - 1973) – υπάλληλος της Εθνικής Τράπεζας στην Αθήνα – γιόρτασε την Επέτειο του «ΟΧΙ» με τον κόσμο που συγκεντρώθηκε εμπροσθεν του κτιρίου της Τράπεζας, στην πλατεία Κοτζιά. Τότε κατέφθασαν οι Γερμανοί που υποχρέωσαν να διαδηλωτές να μείνουν μέχρι το βράδυ με τα χέρια ψηλά, συνέλαβαν ομήρους και είκοσι από αυτούς έστειλαν στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Κάποιοι δεν γύρισαν ποτέ πίσω.

Ο πρώτος επίσημος εορτασμός του «ΟΧΙ» ΤΗΝ 28^η Οκτ. 1944

Το 1944, η κυβέρνηση Παπανδρέου αναγνώρισε την Επέτειο της 28^{ης} Οκτ. 1941 ως Εθνική Εορτή «ομότιμο της 25^{ης} Μαρτίου 1821 διότι ανάλογος υπήρξεν η δοκιμασία και η δόξα του Έθνους». Ο πρώτος επίσημος Εορτασμός έγινε την 28^η Οκτ. 1944 με παρέλαση ενώπιον του πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου. Παράλληλα, το 1952, η Εκκλησία μας, προς Τιμήν της «Υπερμάχου Στρατηγού» Παναγίας μας η Οποία κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων του πολέμου στάθηκε Προστάτις και Αρωγός των σκληρά μαχόμενων στρατευμάτων, μετέφερε την εορτή της Αγίας Σκέπης από την 1^η Οκτωβρίου που εορτάζονταν μέχρι τότε, την 28^η του αυτού μηνός, με σκοπό την σύμπτωσή της με την Εθνική Επέτειο.

Τις δεκαετίες που επακολούθησαν η Επέτειος του «ΟΧΙ» είχε την ανόθευτη ιστορική της αξία στην εθνική συνείδηση του Λαού. Όμως οι δυο τελευταίες γενιές μεγάλωσαν με την εμπάθεια και τον προπαγανδιστικό φανατισμό νεοφανών κύκλων παγκοσμιοποίησης και «αναθεώρησης» (διάβαζε: διαστρέβλωσης) της Ιστο-

ρίας μας οι οποίοι σε κάθε ευκαιρία πρόβαλλαν τα χαλκευμένα συνθήματά τους όπως: «Το «ΟΧΙ» δεν το είπε ο Μεταξάς αλλά ο Ελληνικός Λαός» ή «ο Μεταξάς είπε το «ΟΧΙ» αλλά υπό την... πίεση του Λαού» και άλλα παρόμοια.

Πολύβιος ο Μεγαλοπολίτης

Διαχρονικό φαίνεται να είναι το απόφθεγμα του Έλληνα ιστορικού Πολύβιου του Μεγαλοπολίτη (200-118 π.Χ) που λέει: «Εξ Ιστορίας αναιρεθείς της αληθείας, το καταλειπόμενον αυτής ανωφελές γίνεται διήγημα» (Αν αφαιρεθεί η αλήθεια από την Ιστορία, αυτό που απομένει γίνεται άχρηστο διήγημα, δηλαδή κάτι που παραπλανά τους ανθρώπους σχετικά με το παρελθόν). Και επειδή τα εν λόγω συνθήματα αναιρούσαν την ενδυνάμει αλήθεια, απορρίφθηκαν ως «ανωφελή» από τον ίδιο τον Λαό.

Παρά ταύτα, τον τελευταίο καιρό οι «ειδήμονες» επανήλθαν με νέες θεωρίες διακηρύσσοντας ότι κακώς εμείς οι Έλληνες εορτάζουμε την έναρξη του πολέμου και όχι την επίσημη λήξη του (8 Μαΐου), όπως το πράττουν οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η αντίκρουση είναι η εξής απλή: Από τους τότε Ευρωπαίους Συμμάχους ΜΟΝΟ η μικρή Ελλάς, πλην Αγγλίας, διεξήγαγε νικηφόρο αγώνα και μάλιστα τον μεγαλύτερο σε ημέρες αντίστασης και προσφορά θυσιών. Αψευδείς μάρτυρες οι αμείλικτες στατιστικές. Η Ελλάδα αντιστάθηκε 219 ημέρες με συνολικές απώλειες (στις μάχες, από εκτελέσεις, κακουχίες κλπ) 10% επί του συνολικού πληθυσμού, η Νορβηγία 61 ημέρες, η Γαλλία 62 ημέρες με 2% απώλειες, η Σοβιετική Ένωση με 2,8 %, η Πολωνία 30 ημέρες με απώλειες 1,8 %, το Βέλγιο 18 ημέρες και 1,5%, η Ολλανδία 4 ημέρες και 2,8 %. Η Δανία παραδόθηκε μέσα σε 2 ώρες (!!) με απώλειες μόνο 16 στρατιώτες, η δε Τσεχοσλοβακία και το Λουξεμβούργο δεν πολέμησαν καθόλου.

Με ποία, λοιπόν, αιτιολογία αυτοί οι λαοί να γιορτάσουν την έναρξη του πολέμου αφού δεν έχουν να επιδείξουν κανένα δικό τους «ΟΧΙ» ή ένα θρίαμβο αντίστοιχο της Ελλάδος; Εν τούτοις, φευ, κατά την μεταπολεμική εποχή, μια μοίρα τραγική μας έφερε σε μειονεκτική θέση απέναντί τους. Αντί να απολαύσουμε, όπως εκείνοι, τα αγαθά της ειρήνης, εμείς συνεχίσαμε, και μάλιστα με μεγαλύτερη αγριότητα, τις εμφυλιακές συγκρούσεις μέχρι την επικράτηση του τότε αποκαλούμενου εθνικού στρατού επί των κομμουνιστικών ανταρτικών δυνάμεων, στην εκπνοή της δεκαετίας.

Κατά μια σωστή άποψη, τώρα, θα πρέπει να θεωρείται απαραίτητος ο εορτασμός και της λήξεως του πολέμου για να μην ξεχνά η ελληνική κοινωνία τα μεγάλα δεινά που επισώρευσαν στην Πατρίδα μας οι κατοχικές δυνάμεις και -

παραδειγματιζόμενη - να τιμά τον αγώνα και τις θυσίες χιλιάδων ανθρώπων ενάντια στον ναζισμό και τον φασισμό. Δεν είναι ανάγκη, βέβαια, ο εορτασμός αυτός να παίρνει διαστάσεις Εθνικής εορτής, αλλά να πραγματοποιείται με σεμνές και απέρριπτες τελετές, ανάλογα με τον χρόνο απελευθέρωσης του τόπου ή περιοχής της Επικράτειας και οπωσδήποτε χωρίς κομματικούς χρωματισμούς και διχαστικά συνθήματα. Θα δημιουργηθεί, έτσι, μια αρραγής ενότητα και συνέχεια της Εθνι-

κής Εορτής του «ΟΧΙ» και αυτών των επί μέρους εορτασμών που θα καταυγάσει στην ολότητά του το μεγαλείο ολόκληρης της εποχής του '40 και της Κατοχής, θα επουλώσει το τραυματικό παρελθόν και θα γίνει παράδειγμα προς μίμηση για τις επερχόμενες γενεές των Ελλήνων.